

מסורת הש"ס

- 6) ונכרת מה. וש"י,
- 7) אלות פ"ה מ"ו [ש"ש]
- 8) מלמלח שבלת ס"ה פ"ה
- 9) מריס לט; ד) [נצ"ח:]
- 10) ויטין; 11) ונכרת מה. מוין
- 12) קל; 13) ועי' מוסף חולין
- 14) קל; 15) ד"ה דרשי תמונות
- 16) מ"ש בנס הערוך; 17) ד"ב
- 18) קטו; 19) [נס אילת רנה
- 20) ועי' שם נפ"ה הרשי"ם;
- 21) [נס אילת רנה];
- 22) [נס אילת רנה ועי' שם נפ"ה הרשי"ם];
- 23) [האור וסתימ];
- 24) כפי עליון; 25) [נכ"ח]
- 26) עירובין ע"ו; 27) [נכרונות
- 28);

תורה אור השל"ם

1. "קני ראשית דרבו קדם מפעליו מאו" מש"ל ח כב
2. בקרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל וימעלקם על עולם אלה"א; תהלים ז ב
3. תשב אגוש עד דבא ותאמר שובו בני אדם; תהלים ז ג
4. ויטע "י אלהים בן בעדן מיקדם וישם בן את האדם אשר יצר"; בראשית ב ה
5. פי ערוך מאתמול התורה גם היא לפרך הפה ה' העומק הרב מן ה' אש ועצים הרבה נשמת "י בגי' גפ'רת בג'רת קה' ישיעוה לו ב
6. פשא כבוד מרום מראש מקום מקדש; ירמיהו י"ב
7. יהי שמו לעולם לפני שמי ישן שמו ותפרשו בו כל גוים ואשרוהו; תהלים ע"ב כ
8. ויציא ויראו בפניו האנשים והשמיים כי פי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר; ישיעוה לו כד
9. וירא אלהים את כל אשר עשה וראה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום השמיני; בראשית א לא
10. ואלה בני צבעון ואהי ונעה הוא ענה אשר מצא את הים במדבר בריחו את הים והמרים לצבעון אביו; בראשית לו כד
11. אלה בני שיעיר החרי ישיב הארץ לטון ושוכל ורבעון ונעה; בראשית לו כ

מוסף רש"י

דרושי חמורות. קמים וקמומים הלולים חמרה (ברכות כד). שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה. נמלץ שהוא אחיו וננו (רשב"ם ב"ב קס"ג). ובנו רבה. רבה נמי קמי שער מלל, להלכת נמי חומיה (רשב"ם שם ועי' גיטין ע"ד).

מוסף תוספות

א. דילמא הא דחשיב ענה עם בני שיעיר היינו משום דבני בניו היו הם כבנים ולעולם היה בן צבעון מאשתו ולא מאמו. מוס' כ"פ. ב. דאלה בני שיעיר דחשיב ענה היינו משום אשתו של שיעיר קרי להו בני שיעיר. מוס' שאק.

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נד.

עין משפט נר מצוה

לש א מיי פכ"ט מהל' שנת הל' כד קמנ עשין טו עו"ש א"ח ס"י רמא קט"ו א ופי' מרדכי ס"ד: (בד' אלפס ברכות פ"ח דף ט"ג):

ב ב ג מיי שם הל' מ טו"ט"ע שם ס"י רמא סעיף ח:

גיליון הש"ס

רש"י ד"ה ראשית דרבו ב' באש שחורה ע"ג לבנת. עי' נכשי" ש"י תלמים שפורט קולותיו תלמים שפורט כעורכי:

לעני רש"י

טיגלי"ש. ע"ב.

רבינו חננאל

ראובין ע"היה הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא, וכיון שרואהו מברך עליו מיד, ר' יהודה אומר סודרין על הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה ככוס, ופרקינן לא קשיא, הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ולא כיום הכפורים באור היוצא מן העצים ומן האבנים, והא דאמר משמיה דר' אלעזר מברכין אפילו ביו"ח, הא דאמר שבת, ופירש רב נתנן בר יצחק בואלו דברים שבי"ש ובי"ח, בסיעודה, באור ששבת ממלכת כבודיה, תניא נמי הכי עשית שריתה דולקת ותולכת בשבת כלה, במוצאי שבת מברכין עליה, ואקשינן ואור במוצאי שבת איברי, והתניא אלו דברים ששבתו באר שריתה חששות, באר שריתה המלכת עם ישראל, ומן שירי להם, וקשת דכתיב את קשת יחתי בענן, כתב מכתב, פירוש כתב, צורת האותיות, מכתב צירוף האותיות להיות חיבה והקרבות במילה, ד"א כתב, אלו כ"ב אותיות כתב הקדוש שאנו כותבין בו ומשמשתין בו. מכתב הוא נקרא טרסגונה שנראה ונקרא מכל צד מארבעה צדדין, והוא הכתוב על הלוחות, והוא שפירש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. ולוחות כמשפון. וקבר משה רבינו, ומערה שבת וקנית הגורש שעמד בה משה רבינו ואלהו זכור לטוב. ופתיחת פי האתון בלעם, ופתיחת פי הארץ לבלוע קרח, ור' יאשיה אמר אף האיל הנאותו, והשמיני שבו בנה שלמה את בית המקדש, ר' נתניה אמר משום אביא אף האור ופרד, ר' יהודה אומר אף הצבת, קתני מיהא ר' נתניה אומר דאור בין השמשות נברא, ופרקינן יאי אור גיהנם הוא, אבל אור דידן במוצאי שבת איברי, ואקשינן איני הוא גיהנם אחר שבעה דברים ששבתו קודם בריאת העולם, ואלו הן תורה ותשובה נגן ערן וגיהנם כסא הכבוד וביית המקדש ושמו של משיח. ופרקינן

ואיש תבונה ידלנה מים עמוקים עצה בלב איש זה עולא ואיש תבונה ידלנה זה רבה בר בר חנה ואינהו כמהן סברוה כי הא דאמר ר' בנימין בר יפת אמר רבי יוחנן אמר רבי אלעזר ר' האור בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכפורים וכן אמר ר' יוחנן אמר רבי אלעזר ר' האור אלא במוצאי שבת הואיל ותחילת ברייתו הוא וכיון שרואהו מברך מיד רבי יהודה אומר סודרין על הכוס ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה לא קשיא כאן באור ששבת כאן באור היוצא מן העצים ומן האבנים מברכין עליו ותני חדא אין מברכין עליו לא קשיא כאן במוצאי שבת כאן

במוצאי יום הכפורים רבי מפורן רבי חייא מכנסן אמר רבי יצחק בר אבדימי אע"פ שרבי מפורן חוזר וסודרין על הכוס כדי להוציא בניו ובני ביתו ואור במוצאי שבת איברי והא תניא עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות אלו הן באר והמן וקשת כתב ומכתב והלוחות וקברו של משה ומערה שעמד בו משה ואלהיו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים רבי נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד ר' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והשמיר רבי יהודה אומר אף הצבת הוא היה אומר צבתא בצבתא מתעבדא וצבתא קמייאת מאן עבד הא לאי בריה בידי שמים היא אמר ליה אפשר יעשנה ברפום ויקבענה כיון הא לאי בריה בידי אדם היא לא קשיא הא באור דידן הא באור דגיהנם אור דידן במוצאי שבת אור דגיהנם בערב שבת ואור דגיהנם בערב שבת איברי והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד וביית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב בטרם הרים יולדו וכתיב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדש גיהנם דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה כסא הכבוד וביית המקדש דכתיב כי ענה רבנו שמואל אלא חללה הוא דנברא בשני בשבת ואור דידו בערב שבת איברי והתניא רבי יוסי אומר אור שברא הקב"ה בשני בשבת אין לו כבייה לעולם ואשם לא תכבה ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של גיהנם ואמר רבי אלעזר אע"פ שלא נאמר בו כי טוב חזר ובללו בששי שנאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קודם שנברא העולם ואור דידו בשני בשבת ואור דידן במחשבה עלה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת דתניא ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו בזו ויצא מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר דורשי חמורות היו אומרים ענה פסול היה לפיכך הביא פסול לעולם שנאמר אלה בני שיעיר החרי וכתיב אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ודילמא תרי ענה הו' אומר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו שמואל איכא דאמרי אומר ר"פ אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו רבא אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיקרא תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת הכתב פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומרים אף המזיקין ויש אומרים אף בגדו

באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו בזו ויצא מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר דורשי חמורות היו אומרים ענה פסול היה לפיכך הביא פסול לעולם שנאמר אלה בני שיעיר החרי וכתיב אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ודילמא תרי ענה הו' אומר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו שמואל איכא דאמרי אומר ר"פ אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו רבא אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיקרא תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת הכתב פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומרים אף המזיקין ויש אומרים אף בגדו

חללה של גיהנם נבראת קודם בריית העולם ואור שלה היו גיהנם נבראת קודם בריית עולם אור של גיהנם נברא בשבת, אור דידן עלה במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה בינה באדם מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור, והביא מים וטחן חמורה והרכיב זו על זו ויצא מהן פרד וכו'. ת"י עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן מן וברא וכו'. ויש אומרים אף מקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה ובגדו של אדם הראשון והמזיקין.